

i njezinu važnost kako za hrvatsku tako i za svjetsku kulturnu baštinu. Boris Filipović-Grčić predstavio je Muzej grada Sinja i njegov stalni postav koji je u većini posvećen viteškom alkarskom natjecanju. Boško Ramljak je prisutnima predstavio okolnosti u kojima se Viteško alkarsko društvo našlo nakon izbijanja agresije na Hrvatsku. On se, kao i mnogi drugi članovi alkarskoga društva, aktivno uključio u obranu Hrvatske te je nosilac niza odlikovanja, a u ratnim sukobima je i ranjen. Naglasio je viteštvo i čojstvo alkara te dužnost obrane Domovine, što svaki alkar osjeća. Posljednje predavanje izrazito sadržajnoga stručnog skupa bilo je „Žene u Domovinskom ratu“. Ljerka Pavković je u ime Udruge medicinskih sestara i tehničara iz Domovinskoga rata upoznala prisutne o teškim i tragičnim situacijama u kojoj su se našle mnoge medicinske sestre, tehničari i drugo medicinsko osoblje koji su se zatekli u prvim danima Domovinskoga rata u bolnicama napadnutih gradova. Upoznala nas je i s radom njezine Udruge koja je proistekla iz potrebe da i oni steknu braniteljska prava. Navedeni su primjeri bolnica u Lipiku i Pakracu, koje su poslije vukovarske bolnice doživjele najviše razaranja. Za kraj je prikazan dvanaestominutni film napravljen od isječaka ratnih snimaka Lipika za vrijeme opsade. Strahote s kojima se osoblje bolnice susretalo te nemogućnost pružanja adekvatne pomoći u ratnim zbivanjima bile su njihova svakodnevica. Pojedini djelatnici stradali su izvršavajući svoje radne zadatke. Posebno je istaknuta priča o poginulom tehničaru Ivanu Klaiću Mihi, koji je smrtno stradao prilikom opsade Lipika 4. listopada 1991.

Na skupu su učitelji i nastavnici povijesti bili u prilici čuti informacije i saznanja izravnih sudionika Domovinskoga rata, čime su obogatili svoja znanja o prijelomnim događajima kako bi učenicima mogli što kvalitetnije i obuhvatnije prikazati taj iznimno važan dio novije hrvatske povijesti.

Igor Jovanović

Spomenici na nišanu – radionice za učitelje i učenike,
Sarajevo, Historijski muzej BiH, 23. – 24. lipnja 2017.

U Sarajevu je 23. i 24. lipnja 2017., u sklopu projekta Zatiranje povijesti i sjećanja, održan dvodnevni seminar za nastavnike povijesti iz Hrvatske, Srbije te Bosne i Hercegovine u sklopu edukacijskoga ciklusa na temu zatiranja

kulturnoga nasljeđa i uništavanja vjerskih i kulturnih objekata tijekom ratnih sukoba. Program je realiziran u suradnji s Europskom udrugom nastavnika povijesti Euroclio i činile su ga tri cjeline: stručno vodstvo na izložbi *Spomenici na nišanu – zatiranje povijesti i sjećanja*, regionalni seminar održan u Historijskom muzeju Bosne i Hercegovine te studijsko putovanje koje je uz Sarajevo uključivalo Mostar i Dubrovnik. U sklopu seminara, koji je vodio Goran Đurđević i kojem su prisustvovali i učitelji iz istarskih škola, bile su pripremljene dvije radionice, jedno predavanje i rasprava.

Prva je radionica nazvana Turistički vodič/kustosi. Radionica je provedena tako da je šest sudionika preuzelo ulogu kustosa te je svatko od njih odabrao jedan od panoa koji su bili postavljeni u okviru izložbe *Spomenici na nišanu* (Dubrovnik, Mostar, Sarajevo, Bosna i Hercegovina, Kosovo, zločini uništavanja kulturnoga i vjerskoga nasljeđa koji nisu procesuirani na Haaškom tribunalu). „Kustosi“ su dobili tekstove u kojima je prikazana povijest određenoga kulturnog ili vjerskog objekta prije njegova uništenja te im je bila zadaća predstaviti ostalim sudionicima radionice objekt i njegovu povijest. Pritom su trebali izbjeći spominjanje sudbine objekta u ratnim razaranja. Ostatak je sudionika podijeljen u skupine u kojima su imali uloge učenika iz višenacionalnih škola iz Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine te Kosova. Svaka je skupina „učenika“ trebala saslušati svakoga kustosa i pitati ga o rušenju spomenika iz perspektive pripadnosti narodu koja mu je za ovu prigodu dodijeljena. Pritom su trebali postavljati što provokativnija pitanja vezana za uništavanje spomenika o kojem kustos izbjegava pričati. Takav obilazak izložbe bio je vrlo koristan i za „kustose“ i za „učenike“ te je pokazao potencijalne probleme s kojima se mogu susresti. S obzirom na težinu i složenost same radionice, ona je primjerena kao nastavna metoda za četvrti razred srednje škole.

U okviru drugoga dana edukacijskoga seminara održano je predavanje o korištenju informacijsko-komunikacijskim tehnologijama (IKT) u nastavi povijesti. Predstavljen je rad na društvenim mrežama (Facebook, Pinterest, Instagram, Flickr, Ask.fm), programi za prezentacije (Prezi, Microsoft Powerpoint), mentalne mape (Mindomo, Mindmeister), stripovi (Toondoo), plakati (Glogster, Linoit), kvizovi (Purpose Games, Hot Potatoes, Kahoot), križaljke (Kubbu, ProProfs, Hot Potatoes), edukacijske platforme (Blendspace, Educreations, Khan academy, Big History Project) i programi za mrežne stranice (Wix, WordSPACE). U konačnici je prikazan projekt Zani-

mljiva povijest koji sadrži niz edukativnih videa o nastavnim jedinicama za osnovnu školu. Nakon predavanja provedena je radionica nazvana Živa knjižnica/Iskustvene vježbe. Odabrani sudionici imali su zadatak personificirati povijesne građevine uništene u ratovima devedesetih godina 20. stoljeća te ispričati priču o njima iz perspektive građevina („ja-forma“). Sudionici-građevine ispričali su priču o svojem uništenju paru sudionika koji su u radionici bili nastavnici. Nakon što su čuli priču, „nastavnici“ su postavljali pitanja „uništenoj građevini“. Potom su se sudionici rotirali te je svaki od parova „nastavnika“ imao priliku poslušati svaku od priča „građevina“. Važno je napomenuti da su u vježbi korišteni izložbeni eksponati koji su dio izložbe *Spomenici na nišanu* i koji su prikazivali fotografije i popratnu dokumentaciju vezanu za uništene spomenike te je ova vježba vrlo prikladna kao metoda u izvannastavnoj i projektnoj aktivnosti u nastavi povijesti, npr. prilikom posjeta izložbama koje se povremeno organiziraju za učenike. Na kraju je drugoga dana odigrana vježba Barometar stavova, u kojoj su nastavnici odgovarali na pitanja izborom položaja na skali od „slažem se“ do „ne slažem se“. Pitanja su bila provokativno postavljena, a odnosila su se na stavove vezane za činjenice, objektivnost i nastavu povijesti. Nastavnici su kroz raspravu objašnjavali svoju poziciju. Završni se dio radionice sastojao od usmene evaluacije u kojoj su nastavnici iznijeli svoje primjedbe, komentare, kritike, pohvale i promišljanja o radionici i njezinoj primjeni u nastavi. Sudionici edukacijskoga seminara su se složili oko toga da bi bilo korisno urediti materijal s izložbe i u PDF formatu te ga staviti nastavnicima na raspolaganje kako bi se njime mogli koristiti u nastavi te eventualno postaviti školske izložbe koje bi sadržavale materijale s izložbe *Spomenici na nišanu*.

Nikša Minić

Prvo Županijsko stručno vijeće učitelja i nastavnika povijesti Istarske županije, Pula, 23. kolovoza 2017.

Prvo županijsko stručno vijeće (ŽSV) učitelja i nastavnika povijesti Istarske županije u školskoj 2017./2018. godini održano je 23. kolovoza 2017. u prostorijama Povijesnoga i pomorskog muzeja Istre (PPMI) u Puli. Rad su vijeća otvorili voditelji ŽSV-a Daniel Bogešić za srednje škole i Marija